

‘Kuipers schrijft voetbalgeschiedenis’

FIFA-voorzitter Gianni Infantino

De Wereldvoetbalbond FIFA tilt op 2 september 2016 Björn Kuipers met zijn team op een voetstuk omdat ze als eersten in de geschiedenis de oefeninterland Italië-Frankrijk gefloten hebben met het VAR-systeem, de *Video Assistant Referee*. Buiten het stadion, in het Italiaanse Bari, kijken Danny Makkellie en Pol van Boekel mee op een groot aantal tv-schermen om op verzoek van Kuipers spelsituaties in vertraagde herhaling te beoordelen. Ze communiceren via de headsets. Zo kan een handsbal van Fransman Layvin Kurzawa in het strafschopgebied als niet opzettelijk worden gekwalificeerd. Kuipers' waarneming wordt door de VAR bevestigd: geen strafschop.

Een met Italiaans temperament geclaimde rode kaart voor een Fransman, na een overtreding op De Rossi in de derde minuut, wordt in felle bewoordingen geëist van Björn Kuipers. ‘Il cartellino rosso’ moet er komen. Maar hij informeert eerst naar de gezondheid bij de op de grond liggende De Rossi. Hij koopt daarmee tijd. Zijn videoref Makkellie roept binnen tien seconden in de headset: ‘Geel is voldoende.’ Kuipers' simpele antwoord aan de Italiaanse aanvoerder Giorgio Chiellini: ‘It’s a yellow card, my video assistant confirmed,’ is genoeg om verdere protesten te smoren en de rust op het veld te herstellen. Sterker nog, het kweekt *goodwill*: ‘O.k. ref, thank you.’ Het vertrouwen in de scheidsrechter neemt erdoor toe.

De arbitrage is een volgend stadium ingegaan. De scheidsrechter mag gebruik gaan maken van camerabeelden en aan de hand daarvan

beslissingen nemen tijdens de wedstrijd. Kapitale fouten kunnen voortaan voorkomen worden door simpelweg de situatie nog eens vanuit verschillende hoeken te laten bekijken. De VAR focust vooral op duidelijke fouten, goals, penalty's en kaartincidenten. De scheidsrechter beslist uiteindelijk wat hij met het advies doet. Kuipers vindt dat de VAR zich, in sommige gevallen, ook mag uitspreken voordat hij zelf een beslissing heeft genomen. 'Zo kun je voorkomen dat je een fout moet herstellen. Dat scheelt een hoop gedoe. De kijkrichting van de camera's kan een duidelijker zicht geven op spelsituaties, dan hoor ik van de VAR graag gelijk wat er aan de hand is, zonder dat ik daar om vraag. Een stapje verder is dat ik zelf de situatie op een schermje kan beoordelen aan de rand van het veld. Maar dat scherm behoort tot de eventuele volgende stappen die de FIFA kan zetten om de arbitrage te optimaliseren. Zo ver is het nog niet.'

Kuipers is gelukkig met de vernieuwing. De KNVB heeft hier een aantal jaren geleden het voortouw in genomen. Ze was de eerste voetbalbond ter wereld die ging experimenteren met VAR. Al langere tijd is het systeem op de achtergrond in de eredivisie getest. De IFAB, de internationale reglementen commissie, besloot begin maart 2016 tot internationale invoering van de experimenten. De FIFA wil de videoscheidsrechter de komende twee jaar in twaalf landen uitproberen. Behalve in Nederland onder andere in Duitsland, Portugal, Italië en de Verenigde Staten. Het streven is om het tijdens het WK 2018 in Rusland toe te passen.

Enkele dagen voor de oefeninterland Italië-Frankrijk werd team Kuipers uitgenodigd om samen met KNVB VAR-projectleider Mike van der Roest naar Zürich te vliegen, om in het 'House of FIFA' de

eerste officiële VAR-wedstrijd voor te bereiden. Ze oefenen de dinsdag voor de oefeninterland *live* met het videosysteem in de wedstrijd Grasshoppers tegen FC Zürich. Dat wil zeggen dat ze ook tijdens de wedstrijd direct de beelden gebruiken, waarbij de VAR onmiddellijk kan ingrijpen op beslissingen van Kuipers. De aanwezigheid van FIFA-voorzitter Gianni Infantino en Roberto Rosetti, belast met de implementatie van het VAR-systeem in Italië, laat zien hoe belangrijk dit project is voor de FIFA.

Het was aanvankelijk de bedoeling om de oefeninterland Italië-Frankrijk *offline* uit te voeren, maar na de positieve ervaring op dinsdag en het vertrouwen van FIFA in team Kuipers wordt besloten om het systeem ook *live* tijdens deze oefeninterland op 1 september te gebruiken. Dat kost enige overredingskracht. ‘Why don’t we help the man in black to make the right decision?’, houdt Kuipers zijn gehoor voor. Dat de FIFA-voorzitter ook een nieuwe stap in de voetbalgeschiedenis wil zetten, blijkt wel uit zijn uitlatingen na die wedstrijd tijdens de persconferentie. Waarom het zo lang geduurd heeft, wil de pers weten. ‘Because we speak to much, because we speak to long, and no one took the decision to go for it.’

Dit hoofdstuk heette in de eerste en tweede druk van dit boek: ‘Kuipers geen uithangbord’. Een uitspraak van de toen nog in functie zijnde Bert van Oostveen als voorzitter van het bestuur betaald voetbal van de KNVB. Eind april 2016 relativeerde hij de betekenis van Kuipers voor de KNVB. ‘Ik vind niet dat je scheidsrechters moet positioneren als ster van de avond. Het gaat om het spelletje van die tweeëntwintig spelers. Als de arbitrage te veel nadruk krijgt, gaat het meestal verkeerd.’

Dat de wereldvoetbalbond FIFA daar even heel anders over denkt, onderstreept het verschil in oriëntering tussen Van Oostveen en Kuipers. Björn met zijn team vindt het zich internationaal zo goed mogelijk manifesteren in de wereldarbitrage van het grootste belang, terwijl Van Oostveen wilde dat hij zich meer met de nationale competitie bemoeide. Van Oostveen zag mogelijke taken voor hem weggelegd bij de KNVB: ‘In beleidsmatige zin mag Björn best wat meer naar de voorkant komen. Nu is hij de onbetwiste nummer één van Nederland, dat vraagt ook een zekere verantwoordelijkheid. Dus ik zeg: doe maar mee, en spar maar mee over hoe de arbitrage er de komende jaren uit moet gaan zien. Hij maakt het elke dag mee op topniveau. Ik vind dat hij daar dominanter in mag zijn.’

Maar daar ligt Kuipers’ hart niet. Internationaal een sprong voorwaarts maken past meer bij hem. Met zijn buitenlandse collega’s heeft hij vaak zijn bevindingen gedeeld om samen met zijn coach Jaap Uilenberg een breder draagvlak te creëren voor de modernisering van de arbitrage.

De voormalige KNVB-voorzitter van het bestuur betaald voetbal Van Oostveen geloofde ook in de toenemende toepassing van elektronische hulpmiddelen. Hij hoopte zo ook de grootte van de scheidsrechtersteams te kunnen terugbrengen. ‘Ze moeten tegenwoordig met de bus naar de wedstrijd. Als ze met een vijfde en zesde official fluiten, zoals de UEFA wil, en er gaan ook nog twee reserves mee, dan wordt het toch een heel gezelschap.’

Het spelletje wordt sneller, compacter, dynamischer. De praktische belemmering zit hem steeds meer in het waarnemingsvermogen. De ontwikkeling voor de komende jaren zal meer en meer het inbedden van technologie als hulpmiddel van de arbitrage zijn. Ik geloof zelf

niet in vijfde of zesde officials. Als we tegenwoordig op de tribune zitten, kunnen we met onze telefoon al de herhaling bekijken van de acties die we net op het veld hebben gezien. Of het bijvoorbeeld wel of geen *hands* was. De scheidsrechter op het veld kan dat niet. Hij is afhankelijk van zijn eigen waarneming en die van zijn assistenten, die op hun beurt ook slechts één waarneming hebben.

De KNVB zet daarom sterk in op die videocomponent. Ik vraag me zelfs af of je wel twee assistent-scheidsrechters nodig hebt. Bij het schaatsen zie je een camera op een rails met grote snelheid de schaatsers volgen. Dat krijgt een assistent niet voor elkaar, die kan een snelle buitenspeler niet bijhouden. Dat was in de tijd van Overmars al niet en dat is nu zeker niet het geval, terwijl je recht in de situatie moet kijken om buitenspel te constateren. Met de moderne techniek is dat allemaal op te vangen. Zonder die techniek, die spelsituaties van drie kanten kan laten zien, vervreemdt de scheidsrechter steeds verder van de realiteit. Het is net alsof je hem vraagt met een blinddoek de A2 over te steken.’

Van Oostveen schetst de huidige positie van de topscheidsrechters in Nederland:

‘De KNVB gaat ervan uit dat hun topscheidsrechters maximaal vierentwintig uur per week met arbitrage bezig zijn. Het is een professioneel beroep waar ze een salaris voor krijgen, dat ze bij een andere werkgever niet snel zullen ontvangen (zeventig- à tachtigduizend euro). Ik denk dat het arbeidsvoorwaardelijk goed in elkaar zit. Er zijn vijftientwintig bijeenkomsten per jaar. Er is persoonlijke begeleiding. Er is videoanalyse. Er is coaching op maat. Je kunt vierentwintig uur per dag iemand bellen. Belangrijk is dat een scheidsrechter goed kan organiseren en vooral kan delegeren.

We hebben daar in het verleden mooie voorbeelden van gezien. Markus Merk was een Duitse topscheidsrechter, maar in het dagelijks leven was hij tandarts. Door in zijn praktijk vervangers aan te stellen, kon hij uitgroeien tot een van Europa's beste scheidsrechters.' Dat Markus Merk zakelijk handig was, bleek later ook. Voor de Turkse televisie was hij drie jaar analist bij wedstrijden. Hij verdiende er een half miljoen euro mee. Maar de meeste Nederlandse scheidsrechters komen niet zo ver, weet Van Oostveen.

'Je moet in Nederland werken tot je zevenenzestigste, zoals het er nu voor staat. Naast het fluiten moet je dus ook bezig zijn met, zoals we dat hier noemen, je *employability*. Wat ga je doen na je vijfenvijftigste? Want dan is het hier afgelopen.'

Van Oostveen ziet in Björn Kuipers een opvolger van Jaap Uilenberg, die voor de UEFA in de scheidsrechterscommissie zit. 'Als Jaap Uilenberg er te zijner tijd mee ophoudt, dan moeten we daar ook weer een Nederlandse vertegenwoordiger zien te krijgen. Per land mag je er maar één afvaardigen. Er zijn vierenvijftig bonden aangesloten die allemaal in die scheidsrechterscommissie willen zitten. Dan moet je toch een kandidaat hebben die weet waarover hij spreekt. Die moet internationaal flink gefloten hebben, ook in die wereld aanzien hebben. Hij moet hebben laten zien dat hij beleidsmatige beslissingen kan nemen op het gebied van arbitrage. Ik denk dat Björn Kuipers tegen die tijd zeker een geschikte kandidaat zal zijn.'

Bert van Oostveen waarschuwde voor het trage tempo in de besluitvorming bij UEFA en FIFA.

'Ze beginnen nu pas met omdenken, terwijl ze wat mij betreft veel meer op de voorgrond hadden moeten staan. Beslissingen zijn nog altijd zeer politiek. Elk van de vierenvijftig bonden wil zich laten

gelden. Dat moet minderen. Wat mij betreft mogen ze de vijftig beste scheidsrechters selecteren zonder te kijken uit welk land ze komen. Als veertig van de vijftig beste scheidsrechters bijvoorbeeld Britten blijken te zijn, dan laat je die veertig Britten fluiten. Nu zie je op de Europese velden soms onbekende arbiters lopen waarvan je denkt: wat heeft die hier te zoeken?

Wat ik ook niet begrijp van de UEFA is het absolute verbod voor scheidsrechters om met de pers te praten. Wij zijn een van de weinige bonden die het toestaan. Dat draagt bij tot een beter begrip voor mensen die er genuanceerd naar willen luisteren. Ik vind wel dat de media dan de plicht hebben om ook in goede gevallen de scheidsrechter voor de camera te vragen. Als Kuipers bij de KNVB-finale in de Kuip goed presteert, zal niemand hem vragen waarom hij zo goed gefloten heeft. Geeft hij een omstreden penalty, wil iedereen hem spreken.

Björn Kuipers is in 2012 door Collina teruggezet in de rangorde, omdat hij na de kwartfinale van de Champions Leaguewedstrijd Barcelona-AC Milan een zin had gezegd tegen de Nederlandse pers. Het was niet meer dan dat hij over zijn optreden 'een goed gevoel had'. De KNVB had er toen bij Kuipers op aangedrongen om een klein statement af te geven omdat we werden platgebeld, en omdat de KNVB een opener communicatiebeleid voorstaat dan de UEFA.

Nu nog is het motto van UEFA-scheidsrechtersbaas Pierluigi Collina: *The best interview is the one not given.*

De Engelse bond heeft ook een tijdje, als beleid, de scheidsrechters hun mond laten houden, maar die geven nu ook toe. 'We lost the war of silence.' Die quote moeten we onthouden. We treden een ander tijdperk binnen.'

Gianni Infantino:

‘Björn Kuipers schrijft

voetbalgeschiedenis.’

Colofon

CIP gegevens Koninklijke Bibliotheek Den Haag

Braspenning, Gerard

Björn / G. Braspenning – Beilen: Pharos uitgevers

ISBN 978-90-79399-75-8

NUR 491

Trefwoord: Sportbiografie

Eerste druk: september 2016

Tweede druk: september 2016

Derde druk: september 2016

Vierde druk: oktober 2016

© 2016 Pharos uitgevers

© tekst Gerard Braspenning

Typografie en vormgeving: Gerrit Jan van Barneveld, Via Bertha, Utrecht

Druk- en bindwerk: Stronkhorst Boekbinders, Groningen

Eindredactie: Anneke Munnik

Fotomateriaal: De Telegraaf, Desiree Broekman / Quick'20, Jumbo, Marco Bakker,

Suus Fotosjop, John Balvers, Stefan Schipper, familie Kuipers, Rob Huibers.

De samenstellers van dit boek hebben hun uiterste best gedaan de herkomst van het beeldmateriaal te achterhalen. Mocht dit niet gelukt zijn, dan kunt u contact opnemen met de uitgever.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt worden, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever en auteur.